

К.е.н. Булкот Г.В., студентка Гергало К.В.

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима
Гетьмана», Україна*

Особливості контролю формування та руху статутного капіталу на підприємстві

Статутний капітал є дуже важливим елементом діяльності підприємств. Його раціональне формування та облік має велике економічне значення. Реєстрація статутного капіталу є необхідною умовою здійснення господарської діяльності, а ефективність його контролю є передумовою прибуткового функціонування підприємства. Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про запаси регулюються відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», оскільки окремого НП(С)БО або МСБО, які би регулювали облік статутного капіталу, визнання та оцінку його елементів, немає.

Для організації синтетичного обліку наявності і руху статутного капіталу на підприємствах використовується рахунок 40 «Зареєстрований (пайовий) капітал» за субрахунками, що відображені в таблиці 1.

За кредитом рахунка 401 «Статутний капітал» відображають збільшення зареєстрованого капіталу підприємства, по дебету – зменшення вартості зареєстрованого капіталу або вилучення.

Раціональне формування і реєстрація статутного капіталу є важливим напрямом ефективного ведення господарювання. Вирішенню цих проблем сприяє належно організований економічний контроль. Метою контролю операцій із

статутним капіталом є встановлення достовірності первинних даних, їх наявності й руху зареєстрованого капіталу; повноти і своєчасності відображення даних у первинних документах і облікових регістрах; достовірності відображення капіталу у звітності суб'єкта господарювання.

Таблиця 1

Характеристика рахунків бухгалтерського обліку статутного капіталу підприємства

Синтетичний рахунок		Субрахунки	
Шифр	Назва	Шифр	Назва
40	«Зареєстрований (пайовий) капітал»	401	Статутний капітал
		402	Пайовий капітал
		403	Інший зареєстрований капітал
		404	Внески до незареєстрованого статутного капіталу

Помилки, які виникають при організації обліку статутного капіталу, є неправильне врахування курсових різниць у разі внесення до статутного капіталу валютних коштів засновником-нерезидентом; невідповідність сальдо на рахунку 401 «Статутний капітал» може не відповідати сумі зазначеної в установчих документах; неповне або недостовірне відображення господарських операцій.

Досягнення ефективного контролю зміни статутного капіталу можливе при правильній організації обліку та внутрішньому контролю за рухом. Прийоми документального та фактичного контролю, які необхідно здійснювати під час проведення внутрішнього контролю статутного капіталу це: формальна перевірка; нормативно-правова перевірка; арифметична перевірка; взаємна перевірка; інвентаризація; обстеження.

Джерелами інформації внутрішнього контролю зареєстрованого капіталу є субрахунки бухгалтерського обліку, установчі документи, наказ про облікову політику, бухгалтерські документи з обліку капіталу, внутрішні та аналітичні відомості, облікові регістри, фінансова звітність.

Контроль власного капіталу доцільно розпочинати з вивчення умов установчого договору та статуту підприємства, в яких наведено основні

положення щодо формування та використання власного капіталу. Перевірці також підлягає своєчасність проведення загальних зборів акціонерів і засідань правління, їхня правомірність – на них визначення [3, с. 673]. Отже, основним напрямками контролю статутного капіталу підприємства є: контроль розміру капіталу відповідно до законодавчих вимог; дослідження статутних документів; аналіз методики оцінки майнового внеску; контроль доцільності операцій та правильності розрахунків суми, спрямованих на збільшення або зменшення зареєстрованого капіталу.

Керуючись положеннями НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» необхідно перевіряти правильність розподілу прибутку між власниками підприємства або спрямування прибутку до статутного капіталу. У статті форми № 4 «Звіт про власний капітал» наводяться дані про збільшення статутного капіталу підприємства та його зменшення. Статутний капітал зменшується внаслідок виходу учасника, анулювання випущених акцій та з інших причин. Тому контроль повинен передбачати виявлення можливих відхилень в обліку статутного капіталу з проведенням його змін.

Література:

1. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ від 07.02.2013 р. № 73. Дата оновлення: 23.07.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 09.02.2021).
2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ від 30.11.1999 р. № 291. Дата оновлення: 29.10.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 09.02.2021).
3. Мельник Т., Димніч В. Організація бухгалтерського обліку та контролю власного капіталу. *«Молодий вчений»*. 2018. № 3. С. 670—675.